

Крутік Юрій Вікторович,

кандидат наук з державного управління,
заступник начальника управління –
начальник першого відділу управління
інформаційно-аналітичного
забезпечення та кримінального аналізу
Департаменту оперативно-розшукової
діяльності Адміністрації Державної
прикордонної служби України

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Організована злочинність, поряд із війною, є однією з найсерйозніших загроз для безпеки та стабільності України. Ця форма злочинності має складну структуру, високий рівень конспірації та значні ресурси, що ускладнює її виявлення та розслідування. За таких обставин ефективна боротьба з нею можлива лише за умови використання сучасних методів, а саме кримінальний аналіз, який дозволяє систематизувати інформацію, виявляти закономірності та прогнозувати дії злочинців.

У різних країнах світу визначення кримінального аналізу дещо різняться, про те всі вони відображають глобальні стандарти та підходи до кримінального аналізу, які застосовуються. Зокрема, Міжнародна асоціація кримінальних аналітиків (ІАСА) визначає кримінальний аналіз як:

«Процес аналізу даних з метою виявлення закономірностей та тенденцій злочинної діяльності, який сприяє підтримці прийняття рішень у правоохоронній діяльності».

У США кримінальний аналіз також визначається як:

«Застосування аналітичних методів до даних про злочини з метою виявлення тенденцій, закономірностей і створення інформації, необхідної для прийняття рішень у правоохоронній діяльності».

Європейський Союз надає своє визначення кримінального аналізу:

«Кримінальний аналіз – це систематичний підхід до збирання, обробки та аналізу інформації, що використовується для розслідування та запобігання злочинів, а також для підтримки стратегічних та оперативних рішень у правоохоронних органах».

Основними завданнями кримінального аналізу є підтримка правоохоронних органів у розслідуванні злочинів,

прогнозуванні майбутніх злочинних подій та розробці стратегій для їх запобігання.

Ключовими елементами кримінального аналізу є:

1) систематичність: кримінальний аналіз є структурованим процесом, що вимагає послідовності та методичності у зборі та в обробці даних;

2) аналітичні методи: використання різноманітних аналітичних технік, а саме: статистичний аналіз, аналіз тенденцій, профілювання, картографування, аналіз великих даних (Big Data), OSINT та інше;

3) підтримка прийняття рішень: аналіз забезпечує інформацію, необхідну для прийняття обґрунтованих рішень у розслідуванні злочинів та запобіганні злочинності;

4) інформаційний обмін: обмін інформацією між правоохоронними органами є критично важливим для ефективної протидії злочинності та забезпечення безпеки громадян.

Саме теракти 11 вересня 2001 року в США є трагічним нагадуванням про важливість ефективного обміну інформацією між правоохоронними та розвідувальними органами. Краща координація і взаємодія могли б дозволити виявити підготовку до атак і запобігти їм. США зробили значні кроки для поліпшення цих процесів, що є важливим для інших країн в їхніх зусиллях щодо забезпечення національної безпеки.

Деякі з причин важливості цього обміну:

швидкість реакції: злочини часто перетинають межі регіонів або навіть країн. Обмін інформацією дозволяє правоохоронним органам реагувати швидко на злочинну діяльність, що сталася в іншому регіоні або країні;

підвищення ефективності розслідування: обмін інформацією дозволяє різним правоохоронним органам об'єднати свої зусилля та ресурси для ефективного розслідування злочинів. Він допомагає установлювати зв'язки між різними злочинами та злочинцями, що допомагає розкрити широкі мережі злочинності;

запобігання злочинам: обмін інформацією дозволяє правоохоронним органам отримувати інформацію про потенційні загрози та тенденції злочинності, що допомагає їм приймати запобіжні заходи для запобігання злочинам;

збільшення публічної довіри: ефективний обмін інформацією між правоохоронними органами сприяє підвищенню довіри громадськості до правоохоронної системи,

оскільки він демонструє їх здатність до співпраці та взаємодії в боротьбі зі злочинністю.

Прикладом ефективного обміну інформацією між правоохоронними органами є система «Fusion Centers» у США. Ці аналітичні центри є місцями, де представники різних правоохоронних агентств, включаючи ФБР, Департамент безпеки США, місцеву поліцію та інші, обмінюються інформацією про потенційні загрози безпеці. Це дозволяє підвищити швидкість реакції на загрози та спільно координувати дії для запобігання злочинам і терористичним актам.

Існують такі фактори, які сприяють досягненню найкращих результатів кримінального аналізу, а саме:

інтеграція з іншими джерелами інформації: кримінальний аналіз стає більш ефективним, коли він інтегрується з іншими джерелами інформації, а саме: дані зі служби 102, записи відеоспостереження, реєстри та документи відомств та інші джерела, що містять релевантну інформацію;

використання технологій: сучасні технології, а саме аналітика даних, штучний інтелект, машинне навчання, можуть значно підвищити швидкість і точність аналізу даних, допомагаючи виявляти патернів та зв'язки, які можуть залишитися непоміченими людським оком;

співпраця між аналітиками та оперативниками: ефективний обмін інформацією та співпраця між аналітиками, які відповідають за обробку даних, та оперативниками, які проводять розслідування на місці події, є ключовим для успішного виявлення злочинів;

постійне навчання та адаптація: злочинні схеми постійно змінюються, технології розвиваються, отже ефективність кримінального аналізу вимагає постійного навчання та адаптації до нових викликів і технологій;

етичність та дотримання законності: використання кримінального аналізу повинно ґрунтуватися на принципах етичності та дотриманні законності, щоб запобігти можливим порушенням прав людини та порядку.

Найкращі результати досягаються, коли ці фактори поєднуються, а аналіз використовується як частина широкої стратегії боротьби зі злочинністю.

З досвіду запровадження кримінального аналізу у Державній прикордонній службі України, який розпочався у 2008 році, можна стверджувати, що кожен правоохоронний

орган на шляху впровадження такої системи буде стикатися з такими проблемами та викликами:

Технічні проблеми. Застаріла матеріально-технічна база правоохоронних органів. Відсутність сучасного, як правило, коштовного програмного забезпечення та обладнання значно ускладнює проведення якісного аналізу даних.

Організаційні проблеми. Відсутність чіткої організаційної структури та координації між різними відомствами призводить до неефективного використання ресурсів та дублювання функцій. Крім того, бракує єдиної бази даних, що ускладнює обмін інформацією між правоохоронними органами.

Проблеми підготовки кадрів. Низький рівень підготовки аналітиків та відсутність систематичного навчання є серйозною перешкодою для ефективного проведення кримінального аналізу. Також, відсутність мотивації та належного матеріального заохочення призводить до низької продуктивності праці.

На теперішній час в Україні практично у кожному правоохоронному органі є підрозділ, подібний до підрозділу кримінального аналізу. Зусилля цих підрозділів потрібно об'єднати для подальшого швидкого розвитку системи кримінального аналізу в Україні. У зв'язку з цим доцільно рухатися у таких напрямках:

Технологічні інновації. Впровадження сучасного програмного забезпечення та обладнання є необхідним кроком для підвищення ефективності кримінального аналізу. Зокрема, використання систем штучного інтелекту та машинного навчання дозволить серед іншого:

автоматизувати процес обробки великих обсягів даних (Big Data), що надходять з різних джерел та виявляти складні закономірності та аномалії;

якісно та швидко прогнозувати злочинну діяльність, що забезпечить правоохоронним органам більш ефективно розподіляти свої ресурси та проводити профілактичні заходи;

автоматизувати багато рутинних завдань, а саме обробка звітів, перевірка даних у базах, аналіз відеозаписів тощо. Це звільняє час аналітиків для виконання більш складних завдань, що потребують людського втручання.

Організаційні зміни. Необхідність створення єдиної координаційної структури, яка забезпечуватиме ефективну взаємодію між різними правоохоронними відомствами. Це може бути досягнуто шляхом створення єдиної бази даних та розробки чітких регламентів і процедур для проведення

кримінального аналізу. Таке інтегроване рішення дозволить об'єднати всі доступні ресурси та дані в одному місці, забезпечуючи швидкий і безперебійний доступ до інформації для різних правоохоронних органів, та автоматизувати багато рутинних завдань, таких як збір та аналіз даних. Це значно підвищить ефективність роботи, знизить дублювання даних, покращить координацію дій між різними відомствами та знизить витрати на управління даними та інформаційними системами у довгостроковій перспективі. Прикладами розвинутих країн з інтегрованими системами, окрім США, є Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Канада, Федеративна Республіка Німеччина, Австралія.

Підвищення кваліфікації кадрів. Важливо запровадити систематичне навчання та підвищення кваліфікації для аналітиків. Це може включати спеціалізовані тренінги, участь у міжнародних конференціях та обмін досвідом з колегами з інших країн. Також слід впровадити мотиваційні програми для підвищення продуктивності праці аналітиків. Інвестування у навчання та розвиток аналітиків є важливим елементом успішної діяльності правоохоронних органів.

Отже, якщо одночасно інвестувати у ресурси — знання, системи, джерела та людей, кримінальний аналіз стане найефективнішим елементом у боротьбі не лише з організованою злочинністю, а й загалом у системі правоохоронної діяльності. Це сприятиме підвищенню рівня безпеки та правопорядку в країні.

Список використаних джерел

1. Основи кримінального аналізу: теорія та практика застосування в оперативних підрозділах Державної прикордонної служби України: навчальний посібник / Кіреєва О.С., Крутік Ю.В., Махлай О.М., Треус А.С. Хмельницький: НАДПСУ, 2022.

2. Exploring Crime Analysis: Readings on Essential Skills (3rd ed): paper book / International Association of Crime Analysts, Overland Park, Kansas, USA, 2017.

3. UNODC. Criminal Intelligence: Manual for Analyst (2011). Publishing production: English, Publishing and Library Section, United Nations Office at Vienna.

4. Taylor, B., & Boba, R. (2013). The Integration of Crime Analysis into Patrol Work: A Guidebook. U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.

5. Крутік Ю.В., Головацький В.Г. Шляхи підвищення ефективності роботи підрозділів кримінального аналізу. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України: тези міжвідомчої науково-практичної конференції, 11 серпня 2022 р. / Національна академія внутрішніх справ, 2022. С. 106–110.

6. Крутік Ю.В., Головацький В.Г. Перспективи розвитку системи кримінального аналізу в Україні. Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України: тези XII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 листопада 2020 р. / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2020. С. 299–303.

7. Кримінальний аналіз та інформаційно-аналітичне забезпечення, як елементи ІЛР моделі правоохоронної діяльності. Імплементация ІЛР моделі в Україні: матеріали круглого столу, 15 березня 2023 р. / Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 22–26.

Лемешко Юрій Олександрович,
начальник управління кримінального
аналізу Головного управління
Національної поліції в Харківській
області;

Серватовський Андрій Володимирович,
заступник начальника відділу аналітичної
роботи управління кримінального аналізу
Головного управління Національної
поліції в Харківській області

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПІДРОЗДІЛІВ РФ ПІД ЧАС ОКУПАЦІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З початком повномасштабного вторгнення військами рф на територію України, частина територій Харківської області потрапила під окупацію. Військові злочинці армії рф, які перебували на українській землі вчиняли ряд злочинів, такі як: організації катівень, порушення звичаїв ведення війни.

Внаслідок чого постало питання як же взагалі довести присутність вказаних осіб на території України, ідентифікувати особистість, зібрати достатньо достовірної інформації, яка підтверджує її автентичність.